

indre Væsen; men hvad kan Meningen deraf være andet, end at der skulde skrives en ny Lov, som skulde omhandle, hvad Børnene skulde lære (Nei! Nei!). Ja, dersom det ikke er Meningen, saa veed jeg ikke, hvad man vil sige dermed, at der mangler noget i Loven, naar der ikke skal staae, hvad Børnene skulde lære, og paa hvad Maade de skulde lære det. Men sæt nu for det Første, at det overhovedet kunde tænkes, at en saadan Forandring kunde frembringes ved Lov, hvorledes skulde da Staten bære sig ad ligeoverfor en saadan Reformation i denne Sag? Selv om Nogen kunde skrive den fortræffeligste Lov om, hvad der skulde læres, og gøre Forslag til Metoder, hvorpaa det kunde læres i en ubegribelig Hurtighed, og saaledes, at de Fleste kunde fatte det, og der kom en stor Livlighed tilstede, hvorledes vilde man da forskaffe den nødvendige Lærerstand? Det er et Spørgsmaal, som ogsaa blev opkastet før, og som jeg synes med Rette, hvorledes skulde Regjeringen i saa Tilfælde bære sig ad ligeoverfor de forrige Lærere? Den maatte omdanne de Fleste af dem, men selv de, som havde Gyne og Dygtighed, vilde dog nødvendig strax begynde paany at lære paa den anden Maade, om de end maaskee lidt efter lidt kunde vænne sig dertil. Jeg troer derfor, at Regjeringen kom til at skaffe et heelt Regiment nye Lærere og pensionere idetmindste de Fleste af de Andre; kun under en slig Forsætning kunde man vente, at en Omdannelse af Folkeunderviisningen kunde skee ved Lov. Men det er ogsaa slet ikke Noget, der skal skee ved Lov; nei, det skal skee ved hele Folket, det er Folkeaanden, der skal udvikle denne Forandring, det er Digterens Sag, naar han taler begejstret til Folkets Phantasi og Hjerte, og det er Skribentens Sag, naar han taler til Forstanden, det er enhver Familiefaders Sag, det er vor Sag, det er Administrationens Sag, naar den skaffer Lærerne en taalelig Tilstand, men Hovedsagen er, at Bevidstheden i Folket udvikler sig saaledes, at den river med sig og gaaer igjennem baade det saakaldte Skoleraad og igjennem Skoleadministrationen og igjennem det enkelte Sogn, saa at Ingen kan værges sig imod den i Længden. Dersom

den Strømning i Folkelivet, som fremkom i 1848, bliver ved, saa ville vi see, at det kommer af sig selv. Vi maae huske paa, at vi staae allerede her og udtale Ord, som ikke ere smigrende for den pestalozziske og lancasteriske Methode, vi ere komne saa langt over det, som, medens jeg, der endnu ikke har nogen høj Alder, var Dreng, blev priist og lovsunget.

Den anden Indvending, der er gjort imod Lovudkastet, er den, at Communerne ikke fik tilstrækkelig Magt. Jeg troer rigtignok, at der i den Henseende er talt saa smukt og udtømmende af Rigsdagsmanden for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning), at der ikke behøves at sies Noget dertil. Jeg hører vistnok til dem, der lige som han, og det har jeg mange Gange udtalt, troe, at Lyset og Kraften ingenlunde skal komme fra de rige, begavede og kloge Folk og saa udbrede sig nedad; jeg troer, at de ville tabe sig, ligesom i den physiske Lov, stærkere og stærkere, jo længere de komme bort, men jeg troer netop, at Livet skal i Communerne udgaae fra Familierne og arbejde sig videre i større Kredse, saa kommer der Liv fra nedefra opad. Jeg troer, at denne Lov gjør et Fremfærdt i saa Henseende. Naar man nu vil sige: ja, den giver dog ikke Communerne den fulde Indflydelse, saa svarer jeg, ja, det er fordi vi ikke have Communer i den Forstand, vi burde have dem. Der var igaar nogle Rigsdagsmænd, der vilde jage Amtmanden bort, uagtet jeg maa sige, at Amtmændene forøvrigt i denne Tid ere meget i Mode, og der var Andre, der vilde jage Provsten bort, og de paakaldte Hjælp i disse Henseender, men det forekommer mig, at det vilde være at spille Kræfter at jage disse Folk bort. Dersom man derimod vilde forene sig med hverandre om at skaffe Communerne en større Selvstændighed og derpaa større Liv i dem, da vil det Dyrige komme af sig selv, og dermed ogsaa Undervisningen. Jeg maa saaledes antage dette Lovudkast for virkelig at være et væsentligt Fremfærdt, og isærbeleshed synes det mig, at den Opposition, som er reist derimod, isærbeleshed den, som gaaer ud paa, at Loven skulde mangle det tilstrækkelige Omfang, virkelig ikke har meget for sig.